

FORSKNINGSPROGRAM

Statens institutionsstyrelse, SiS, inrättades 1994. Myndigheten svarar för planering, ledning och drift av LVM-hemmen och de särskilda ungdomshemmen. Ett övergripande mål är att alla som behöver vård och behandling vid ett LVM-hem eller ett särskilt ungdomshem ska kunna beredas vård av god kvalitet. SiS ska vidare, i samarbete med kommuner och landsting, verka för ett vårdutbud som, med beaktande av närhetsprincipen, är differentierat utifrån individuella vårdbehov. I SiS uppdrag ingår också att svara för metodutveckling, forskning, uppföljning av vårdresultat samt utvecklingsarbete.

SiS satsar på forskning rörande den egna verksamheten, dess personal och ungdoms- respektive klientgrupper. Prioriterade områden är *vårdens insatser och utfall, förändringsprocesser, etik och förhållningssätt, organisations- och samverkansfrågor samt rättstillämpning*. Huvudinriktningen är samhällsvetenskaplig forskning, men även juridisk och medicinsk forskning, särskilt vad gäller barn- och ungdomspsykiatri, vuxenpsykiatri och beroendevård är viktig. I många fall kan en tvärvetenskaplig forskningsansats ge nya perspektiv på angelägna frågeställningar.

Till sin hjälp har SiS ett vetenskapligt råd vars uppgift är att biträda SiS i principiella frågor rörande forsknings- och utvecklingsarbete. Rådet sammanträder två gånger per år för att granska och bedöma forskningsskisser och fullständiga ansökningar. Det vetenskapliga rådet har även till uppgift att främja forskning inom ungdoms- och missbruksvård. Rådet ska verka för att information om forskning och forskningsresultat av betydelse för ungdoms- och missbruksvård sprids.

Forskare är välkomna att inkomma med ansökningar om bidrag till forskningsprojekt som tar sin utgångspunkt i forskningsprogrammet. Ansökningshandlingar och annan information finns på SiS webbplats: www.stat-inst.se

VÅRD OCH BEHANDLING AV UNGDOMAR INOM TVÅNGSVÅRD

Inledning

Beslut om tvångsvård fattas av förvaltningsrätten efter ansökan från socialtjänsten. Ungdomar kan även dömas till sluten ungdomsvård och placeras på SiS för att avtjäna sitt straff. I båda fallen krävs ett nära samarbete mellan SiS och socialtjänsten, liksom med andra vårdgivare, skola och anhöriga. Vistelsetiden varierar men är i genomsnitt relativt kort, enligt SiS årsrapport 2015 skrevs mer än hälften av ungdomarna ut inom 3 månader.

De ungdomar som vårdas inom SiS har ofta allvarliga psykosociala problem som kriminalitet och/eller missbruk i kombination med psykologiska och psykiatriska svårigheter. Målgruppen tvångsvårdade ungdomar är ingen homogen grupp. Den gemensamma nämnaren kan sammanfattas som att en eller flera psykosociala belastningsfaktorer (så som missbruk, kriminalitet, bristande omsorg, våldsamt utagerande) vid en tidpunkt har nått en sådan allvarlighetsgrad att socialtjänsten fattar beslut om tvångsvård.

Detta ställer krav på SiS att kunna anpassa vård- och behandlingsinsatserna utifrån ungdomens behov. Internationell forskning inom området ger en del kunskap om vård och behandling av ungdomar med antisocial problematik generellt men mindre om *tvångsvård* av ungdomar med allvarlig psykosocial problematik specifikt. Möjligheten att ta utgångspunkt i forskningen som kunskapsstöd vid utformning av riktlinjer för vård och behandling av ungdomar inom tvångsvård blir därmed begränsad. Det finns därför ett stort behov av vägledande kunskap för att kunna erbjuda bästa möjliga vård och behandling för ungdomar inom tvångsvård. SiS stöd till forskning om tvångsvård är därför av stor betydelse för att säkerställa kunskapsutveckling inom området, särskilt med koppling till ökad kunskap om, och utformning av, tvångsvård under svenska förhållanden.

Av särskilt intresse för SiS är att öka kunskapen om bemötande av utagerande, traumatiserade, normbrytande och mycket utsatta ungdomar som måste vårdas utan medgivande. Vidare behövs ökad kunskap om olika behandlingsinsatser och utfallet på kort och lång sikt samt kunskap som kan bidra till att minska förekomst av konflikter som hot och våld inom tvångsvården. Andra prioriterade forskningsfrågeställningar är de som kan bidra till kunskaps- och metodutveckling inom området skola och

utbildning inom ramen för tvångsvård samt frågeställningar som beaktar familjens och nätverkets betydelse för en framgångsrik behandling.

Enligt den övergripande instruktionen till SiS ska verksamheten utformas så att den utgår från flickors och pojkars samt kvinnors och mäns behov. SiS är dessutom en av de myndigheter som ingår i regeringens satsning på jämställdhetsintegrering i myndigheter. Det är därför angeläget att de förutsättningar eller hinder som finns för att bedriva en jämställd vård där flickor/kvinnor och pojkar/män behandlas lika belyses i forskning om SiS verksamhet.

Ovan nämnda områden är sådana som är ständigt relevanta och som det behövs kontinuerligt tillskott av kunskap om. I perioder ställs dock myndigheten inför nya utmaningar som aktualiserar ett ökat behov av kunskap på vissa specifika områden. Under de senaste åren har exempelvis andelen ensamkommande barn ökat betydligt bland unga som placeras på SiS. Frågor om vilken betydelse migrationserfarenheter och etnicitet kan ha för individens behov av behandling och i vilken mån det ställer nya krav på SiS verksamhet har därigenom blivit särskilt aktuella.

I det följande presenteras fyra forskningsområden som – utan inbördes rangordning – prioriteras av SiS vid bedömning av forskningsansökningar.

Ungdomsvårdens insatser och utfall på kort och lång sikt

Det finns ett stort behov av att studera och analysera utfall av olika vård- och behandlingsinsatser. Det huvudsakliga målet med forskning om utfall är att undersöka vilka insatser/metoder som fungerar inom ramen för tvångsvård och om insatserna/metoderna också kan öka sannolikheten för ett positivt utfall för ungdomarna i form av minskad risk för återfall i t ex missbruk och kriminalitet, högre andel som studerar eller arbetar samt förbättrad psykosocial hälsa. Nära kopplat till dessa målsättningar är forskningsfrågeställningar som belyser vilka förutsättningar, hinder och möjligheter som finns för att framgångsrikt kunna erbjuda vårdinsatser inom en tvångsvårdsram.

Behandlingsmetoder och strukturerade insatser inom ungdomsvården ska vara kunskapsbaserade, men såväl den teoretiska förankringen som syftet/målsättningen med insatserna kan skifta och kunskapsunderlaget kan vara mer eller mindre starkt – generellt eller när det gäller våra specifika målgrupper. Det är således angeläget för SiS att stärka den vetenskapliga kunskapsbasen för olika insatser för ungdomar, särskilt ungdomar med komplexa vårdbehov. Det kan handla om metoder inriktade på utveckling av psykologiska, sociala eller pedagogiska färdigheter eller metoder som fokuserar symptom och problem av psykologisk och/eller psykiatrisk karaktär. Vissa

metoder kan vara specifikt inriktade på risker för återfall inom missbruk och kriminalitet. Vidare kan insatser ske på individuell och/eller gruppnivå.

Det finns en stor tilltro till betydelsen av att arbeta med ungdomars nätverk och att inkludera familjen i behandlingsarbetet med de unga. Den bakomliggande tanken, att utvecklings- och förändringsmöjligheter finns inom familjen och det nära nätverket, behöver närmare konkretiseras och utvecklas. Speciellt angeläget är att utveckla och utvärdera olika modeller för nätverks- och familjearbete i kombination med tvångsvård.

En välkänd riskfaktor vid institutionsvård av unga är faran för negativ kamratpåverkan, särskilt under den icke-schemalagda tiden. Studier som kan bidra till ökad förståelse av sådana påverkansprocesser och hur man kan minska risken för sådana negativa följder av själva vårdsituationen är angelägna. Det samma gäller studier som, på motsvarande sätt, kan bidra med kunskap om hur ungdomar utvecklar prosociala kontakter inom och utanför institutionen.

Många av de ungdomar som blir föremål för tvångsvård har läs- och skrivsvårigheter och stora kunskapsluckor. För skolpliktiga ungdomar utgör skolan en väsentlig del av vården vid de särskilda ungdomshemmen. En viktig fråga är därför att undersöka hur skolgång och inläring organiseras och integreras i den övriga vården. Att utveckla, utvärdera och följa upp pedagogiska metoder liksom att undersöka hur utbildning kan vara ett led i behandlingsarbetet är också angeläget.

I behandlingsarbetet inom SiS gör personalen flera olika bedömningar. Dessa bedömningar ligger till grund för behandlingsplanering och syftar till att förebygga problem som kan uppstå i behandlingen samt mäta uppnådda vårdresultat och behandlingsmål. Forskning som fokuserar på systematiska metoder för bedömning av vårdbehov och resultat, våldsriskbedömning och fördjupade utredningar av ungdomar inom tvångsvård är av särskilt intresse för SiS. Det finns både ett behov av att utvärdera befintliga metoder och ett behov av att utveckla nya. De professionellas behov av underlag för beslut om åtgärder måste vägas mot metodernas tillförlitlighet och lämplighet avseende validitet, reliabilitet samt ungdomens delaktighet i utredningsresultat.

Förändringsprocesser, etik och förhållningssätt

Av avgörande betydelse i allt behandlingsarbete är att behandlingen främjar och underlättar en positiv utveckling. Hur kan positiva utvecklingsspiraler initieras inom tvångsvård? Hur kan ungdomarnas egen kraft tas till vara och hur kan deras självförtroende utvecklas? Vid studier av förändringsprocesser hos ungdomar som utvecklar antisociala problem behövs perspektiv som sträcker sig utöver själva

vårdsituationen. Det bör också omfatta ungdomarnas vardagsliv och ta hänsyn till att ungdomstiden är en föränderlig fas i livet. Forskningsprojekt som avser uppföljning över tid gällande ungdomar som tillhör utsatta grupper där risker för att utveckla en antisocial livsstil finns är av intresse för SiS.

Tvångsvård innebär vård utan medgivande vilket till sin karaktär är komplicerat eftersom individens delaktighet och motivation i en sådan situation inte är självklar. Vårdtvånget syftar främst till att skydda ungdomarna, inte till straff eller kontroll. Å andra sidan krävs ett visst mått av kontroll, och på de särskilda ungdomshemmen förekommer även inlåsning. Ett viktigt forskningsområde är hur ungdomarna själva upplever tvångsvården och olika inslag av tvång liksom ungdomarnas egen syn på sin situation och på samhällets insatser för dem, för att bidra till ökad kunskap om hur ungdomars delaktighet i vård och behandling kan stärkas.

Forskning som rör personalens värderingar och förhållningssätt, liksom attityder och vårdkulturer som kan finnas inom olika yrkesgrupper inom SiS samt etiska frågor är viktiga forskningsområden för SiS. Andra frågor i all tvångsvård är exempelvis hur personalen ska kunna utveckla trovärdiga och tydliga förhållningssätt gentemot ungdomarna, innefattande både stöd och kontroll.

Organisation och samverkan

Utbud och fördelning av öppen- och slutenvårdsplatser, av frivilliga och tvångsvårdsplatser, platser uppdelade efter kön, hur vårdgivare samverkar i vårdkedjor – med andra ord "vårdlandskapet" – är faktorer som styr den faktiska vårdpraktiken. Trots att lagstiftningen är densamma och ungdomarnas problem kan vara likartade, kan vården och behandlingen organiseras på olika sätt inom SiS. Ungdomsvårdens organisation och vilken betydelse detta har för vårdens resultat bör därför belysas genom forskning. Organiseringen av en institution är också ett väsentligt forskningsområde som exempelvis kan belysa om institutionsstorlek, gruppstorlek och/eller vårdpersonalens kompetens påverkar vårdens kvalitet och resultat.

En placering vid SiS har ofta föregåtts av flertalet frivilliga insatser inom såväl socialtjänst som hälso- och sjukvården. En SiS-placering kräver i de flesta fall även fortsatt vårdplanering i samverkan med andra huvudmän för att uppnå långsiktiga mål som minskade återfall, god psykosocial hälsa och framgång i arbete och studier. Forskningsfrågeställningar som tar sin utgångspunkt i samverkansprocesser, där SiS är en del, är av stor betydelse för att öka kunskapen om faktorer av betydelse för positivt utfall och kunskap som kan leda till rätt insats vid rätt tidpunkt för den enskilde individen. Internationella, nordiska och regionala jämförelser avseende organiseringen av omhändertagande och vård av ungdomar med allvarlig psykosocial problematik är också av stort intresse.

Institutionsvården bör enligt socialtjänstlagen präglas av närhet, kontinuitet och flexibilitet. Det har dock visat sig svårt att leva upp till och inbördes prioritera dessa principer. Bristande kontinuitet mellan olika led i vårdkedjor, speciellt mellan institutionsvård och öppenvård, är kända problem inom vården. En viktig forskningsfråga är hur de ovan nämnda principerna kan, eller bör, förverkligas inom institutionsvården i allmänhet och för enskilda klienter. Av särskilt intresse för SiS är att utveckla och studera olika former av fortsatt vård i samverkan som syftar till att underlätta ungdomarnas liv efter avslutad vistelse på de särskilda ungdomshemmen. Bristen på samverkan är ett återkommande problem inom vården. Inom ungdomsvårdens område gäller det särskilt samverkan med socialtjänsten och rättsväsendet samt psykiatrin. Det är också angeläget att studera samverkansformer mellan frivilliga organisationer och tvångsvård, liksom samverkan mellan de olika leden i vårdkedjor inom ungdomsvården.

Rättstillämpningen

Några centrala begrepp inom tvångsvården är tvång, frivillighet och samtycke. Hur kan frivillighet och samtycke förstås inom ramen för tvångsvård? När ska t.ex. hänsyn tas till den unges egen viljeyttring? Rättsliga begreppsanalyser är här av intresse för att tydliggöra innebörden hos och skillnaderna mellan ovanstående begrepp och därmed även underlätta tillämpningen av lagen. Dessa frågor rör SiS huvudområde och är av central betydelse.

Sverige har tillsammans med en rad länder skrivit under FN:s deklaration om barns rättigheter – Barnkonventionen. I vilken utsträckning och på vilket sätt dess principer efterlevs inom SiS och i vilka situationer eventuella avvikelser förekommer är också en viktig forskningsfråga.

En annan central fråga är tillämpningen av rättsreglerna när det gäller tvångsvård i allmänhet och vård vid särskilda ungdomshem i synnerhet. En annan fråga är hur lagstiftningen efterlevs när det gäller ansvarsfördelningen mellan olika huvudmän i förhållande till ungdomar som begår brott. Det är också väsentligt att genom forskningsinsatser följa upp effekterna av Lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU), inte minst i relation till effekterna av nya påföljdsformer eller ändrad rättspraxis.

Den enskildes rättssäkerhet är ett viktigt område när det gäller rättstillämpningen. Hur uppfylls rättssäkerheten för de unga, utformas vården på ett sätt som tillgodoser den enskildes krav på rättssäkerhet? Inte minst hur de särskilda befogenheter som personalen vid de särskilda ungdomshemmen innehar används i praktiken och hur ungdomar uppfattar detta behöver undersökas. Inom detta område är det även

betydelsefullt att frågor som rör diskriminering av olika grupper studeras. Inom rättsväsendet i stort förekommer forskning, såväl svensk som internationell, som tyder på att diskriminering utifrån exempelvis etnisk tillhörighet förekommer och det är viktigt att dessa frågor belyses även inom sociallagstiftningen och i hur LSU tillämpas.

TVÅNGSVÅRD AV KLIENTER MED ALLVARLIGT MISSBRUK

Inledning

Det finns en omfattande internationell och nordisk forskning inom missbruksområdet. Forskning om institutionsvård för missbruk, och tvångsvård specifikt, är emellertid relativt blygsam, särskilt i svenskt sammanhang. I det följande presenteras fyra forskningsområden, som utan inbördes rangordning prioriteras av SiS för forskningssatsningar. Några skarpa gränsdragningar finns inte mellan områdena. Tvärtom kan det vara en fördel om forskningsfrågor från två eller flera områden integreras i samma projekt.

Missbruksvårdens insatser och utfall på kort och lång sikt

Behovet av uppföljning och utvärdering av olika insatser och vårdprogram är mycket stort och en central uppgift för SiS. För att kunna värdera insatserna behövs bättre kunskaper om klienterna som vårdas enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM), och det faktiska vård- och behandlingsinnehållet på institutionerna. Angelägen forskning gäller samspelet mellan klienttyp, behandlingsform och resultat. Under de senare åren har utredningens betydelse ökat inom LVM-vården och en viktig fråga är hur en utredning påverkar vårdens insatser och resultat. Flertalet LVM-klienter har en mycket svår social och psykisk problematik och ett långtgående missbruk. Fortsatt forskning är nödvändig för att belysa sambandet mellan psykisk ohälsa och drogmissbruk samt ökade kunskaper om hur vården bäst kan anpassas till klienter med samsjuklighetsproblematik.

Det är också eftersträvansvärt att man inom missbruksvården utvecklar vårdkedjor och samordnade vårdplaner mellan olika huvudmän, utifrån klienternas behov. Studier som fokuserar på förutsättningar för samordnade insatser är således av stort värde. I enlighet med grunderna för en kunskapsbaserad praktik behövs mer systematiska studier av klienternas problembeskrivning, behov och önskemål. Vad anser klienterna om de insatser och den vård, som de har erhållit eller får och vad anser klienterna är av betydelse för återhämtning? Av särskilt intresse är hur organiseringen av vård i annan form, enligt 27 § LVM, eventuellt kan kopplas till utfallet av vården.

Forskningsresultat visar att missbruksutvecklingen för kvinnor och män skiljer sig på väsentliga punkter samt att kvinnors och mäns behov av vårdinsatser delvis är olika. Ytterligare forskningsinsatser krävs för att öka kunskaperna i frågan om olika behov beroende på kön och därmed bidra till utveckling av en adekvat vård. Likaså behövs mer kunskap om hur vårdbehov och utfall varierar med ålder och kulturell tillhörighet. Andra intressanta forskningsuppgifter gäller makroanalyser av sambandet mellan tvångsvård och alkohol- eller narkotikarelaterade problem (t.ex. dödlighet eller

brottslighet). Studier av förhållandet mellan tvångsvård för olika typer av missbruk och andra typer av tvångsvård (psykiatrisk vård/kriminalvård) är också viktiga.

Förändringsprocesser och förhållningssätt

En huvuduppgift inom LVM-vården är att motivera klienten till fortsatt vård i frivilliga former. Studier av hinder och möjligheter att inom ramen för tvångsvård motivera en klient att vilja förändra sin livsstil och drogbruk är ett viktigt forskningsområde. Själva legitimiteten för tvångsvård ligger i dess förmåga att rehabilitera klienter som missbrukar alkohol och droger. En väsentlig frågeställning gäller hur klienten upplever tvångsvården och olika tvångsinslag i den, jämfört med de krav och det informella tvång som förekommer inom den frivilliga vården. Hur påverkas exempelvis relationen mellan klient och behandlare av att vården inte är frivillig?

Det finns kunskapsbrister om dynamiken i missbruksutvecklingen. Under vilka omständigheter klarar exempelvis en klient att förändra sitt missbruksbeteende? En viktig forskningsuppgift är att studera hur vården kan påskynda och underlätta en förbättringsprocess. Samhället, personalen och den sociala omgivningen möter och ser på klienter med ett allvarligt missbruk bör också studeras. Här krävs bl.a. att klientens livshistoria och de existentiella villkor som bildar olika förutsättningar i olika faser av livscykeln samt de värderingar som ligger bakom klientens livsstil blir belyst. En speciell fråga gäller hur anhöriga kan påverka i olika skeden av missbruksförloppet.

Personalen på behandlingsinstitutionerna spelar en avgörande roll när det gäller möjligheterna att genomföra ambitiösa satsningar på förnyelse i behandlingssinnehållet. Mot den bakgrunden är det angeläget med ökad forskning om personalgruppernas funktioner inom LVM-vården, och deras öppenhet för förändringar. Personalens kunskapsnivå och värderingsgrunder är en avgörande faktor för behandlingens resultat. Det räcker inte med kunskaper om missbruksproblematik och behandlingsmetoder/-tekniker för att bli en god behandlare; utan också en förmåga att leva sig in i en klients situation, samt klara de gruppdynamiska problem som personal ställs inför. Det är viktigt att behandlingsforskningen också inriktas på att studera dessa fenomen och deras betydelse för vårdmiljö, behandlingssklimat och behandling utfall. En annan viktig beståndsdel i behandlingsarbetet är personalens förhållningssätt till klienterna. Ett förhållande, som sällan har uppmärksammats i forskningen är att LVM-klienterna ofta har återfallit i missbruk efter flera tidigare behandlingar och därmed har en misstro gentemot den vård de erhåller. Hur inverkar detta på behandlingsarbetet och på förhållningssätt och relationer mellan klient och behandlare?

Tvångsvården omgärdas oundvikligt av svåra etiska frågor om klientens självbestämmanderätt och integritet. När är det försvarbart att ingripa med tvångsvård? En vård som påtvingas klienten innebär att man för att minimera lidandet

åsidosätter klientens självbestämmande. Tvångsbeslutet kan emellertid endast motiveras om man med en viss sannolikhet kan hävda att vården innebär ett minskat lidande – alltså positiva behandlingsresultat för klienten. Det finns därför ett stort behov av forskning som gör en grundläggande analys av speciellt den tvångsbaserade missbruksvården ur ett etiskt och demokratiskt perspektiv. En särskild utmaning är dessutom användningen av särskilda befogenheter såsom avskiljningar och kroppsbesiktning.

Organisations- och samverkansfrågor

Tvångsvården måste ses i ett större vård-/åtgärdssammanhang. För att missbruksvården ska bli effektiv krävs goda samarbetsformer mellan institutionsvård och öppenvård. Det är angeläget med forskningsinsatser som följer, belyser och analyserar samspelet mellan institutionsvård och öppenvård, både före, under och efter institutionsbehandlingen. En väl fungerande eftervård är avgörande för LVM-vårdens framgång. Det finns ett behov av systematisk kartläggning av samverkansprojekt, i vilka tvångsvård inom missbruksområdet ingår, med analyser av hur samverkan mellan olika vårdgivare har organiserats och vilken precisering av målgrupper och arbetsuppgifter som har gjorts. En av de mest kritiska situationerna i vårdkedjan är vad som händer efter institutionsvården. Ett viktigt forskningsområde gäller därför hur institutionsvistelsen, vård i annan form och eftervård bör organiseras och utformas för att förebygga återfall och nya omhändertaganden. Det är viktigt att ingående belysa vilka svårigheter och hinder som möter klienten under rehabiliteringstiden och vilka insatser och typ av stöd som fordras. I det sammanhanget är det också viktigt att de frivilliga organisationernas roll blir ingående belyst.

Vilka grupper av klienter med ett allvarligt missbruk som skulle behöva en mer utvecklad samverkan med gemensam planering från socialtjänst och sjukvård är ytterligare en intressant forskningsfråga. Klienter med ett allvarligt missbruk har omfattande översjuklighet och överdödlighet. Det dåliga hälsotillståndet utgör ofta grund för åtgärder med stöd av LVM. Det vore därför värdefullt med undersökningar om hur man skulle kunna få till stånd ett effektivt samarbete med socialtjänst och sjukvård för att därigenom kunna minska behovet av tvångsingripanden. Från ett klientperspektiv behövs kunskap om hur samverkan mellan LVM-vården, den övriga socialtjänsten och den psykiatriska vården fungerar och vilka konsekvenser brister i samverkan får för klienten. Från ett SiS-perspektiv skulle det vara av stort värde att öka kunskapen om vilka faktorer som påverkar kommunernas efterfråga på LVM-vården och vilka förväntningar kommunerna har på vården. Vidare finns ett behov av forskning om hur samarbetet mellan LVM-institutionerna, övrig socialtjänst och brukarorganisationer kan läggas upp för att undvika luckor i vårdkedjan.

Hot och våld är ett stort problem inom LVM-vården och är både en omvårdnadsfråga och en arbetsmiljöfråga. Studier som belyser uppkomsten, hantering och konsekvenser av hot och våld är därför angelägna. Här behövs studier av såväl individfaktorer, grupp faktorer, organisatoriska strukturer (inklusive den fysiska miljön) och processer.

Rättstillämpning

Det fjärde prioriterade forskningsområdet innefattar frågeställningar av rättsvetenskaplig karaktär. I många fall kan den rättsvetenskapliga ansatsen integreras med samhälls- och socialvetenskaplig forskning. LVM ger samhället möjlighet att beröva en klient dennes frihet på grund av ett allvarligt missbruk. Det är därför viktigt att veta hur lagstiftaren försökt tillgodose klientens krav på rättssäkerhet under några av beslutsprocessens/domstolsprövningens olika skeden. Hit hör frågan om vem som blir föremål för tvångsvård liksom kravet att de anförda rekvisiten noggrant prövas. Tillämpning av LVM-lagens särskilda befogenheter bör granskas med tanke på att det är fråga om åtgärder som gör intrång i klientens grundläggande fri- och rättigheter.

Ett exempel på ämnesområden för forskning med speciell inriktning på rättsvetenskap där det kan vara fruktbart med en tvärvetenskaplig ansats är undersökningar av vård i annan form enligt 27 § LVM. Utgångspunkten är att vård i annan form ska erbjudas inom tre månader. Hur detta görs och i vilka former vården ges bör studeras. Socialtjänstens medverkan är viktig, liksom andra, ofta privata, vårdgivare. Hur fungerar det samarbetet? Hur tas klientens delaktighet till vara i planeringen och genomförande av s.k. vård i annan form? Ett annat exempel skulle kunna vara studier av lagstiftning, rättstillämpning och gränsdragningar mellan de olika tvångslagstiftningarna lagen om vård av unga (LVU), lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) och lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT).